

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1808_93A-intro-shoot-idm429.pdf (tilgået 19. juni 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Indledningen: hovedkilderne til den nordiske mytologi

I indledningen omtaler Grundtvig de vigtigste af de oldislandske kilder til sin fremstilling. Gennemgangen af hovedkilderne suppleres i det følgende med oplysninger, der ikke fremgår af *Nordens Mytologi*.

Sæmunds Edda

Når Grundtvig taler om *Sæmunds Edda*, mener han den samling af gude- og helte digte, der i dag går under navnet *Den ældre Edda* og rummer ti gudedigte og nitten helte digte. Den er blevet til på Island omkring år 1200 og blev nedskrevet på oldislandsk. Den ældste kendte nedskrift af *Den ældre Edda* står i det såkaldte Codex Regius fra 1200-tallet. Biskop Brynjólfur Sveinsson på Skálholt (Island), der skrev på lærd nylatin med Ole Worm i København og Stephanus Stephanius i Sorø, fik dette håndskrift i hænde i 1643; og i 1662 modtog kong Frederik 3. det som gave.

Peder Hansen Resen havde i 1665 udgivet de to vigtigste af den ældre Eddas digte, *Vølvens Spådom* (oldis. *Völuspá*) og *Den højes tale* (oldis. *Hávamál*), på latin og oldislandsk (Resen 1665a og 1665b), mens en større videnskabelig udgave først så dagens lys med den arnamagnæanske kommissions udgave, hvis første bind udkom 1787. Dette bind indeholdt de vigtigste af gudedigtene, men netop ikke *Vølvens Spådom*, der først var med i bind 3, som udkom 1828.

Bertel Sandvig havde oversat *Sæmunds Edda* i 1783-1785 under titlen *Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda*, og af Grundtvigs bogfortegnelse fra 1805 fremgår det, at han ejede et eksemplar af denne oversættelse.

Vølvens Spådom

Eddadigtet *Vølvens Spådom* er det første og næstlængste (66 strofer) digt i *Eddaen*. Det fortæller i mægtige syner om Verdens historie fra før skabelsen til efter undergangen, Ragnarok, hvor alt genopstår i harmoni. Det rummer samtidig et væld af hentydninger til begivenheder, der omtales i andre eddadigte. En vølv, dvs. en spådomskyndig kvinde, tvinges af Odin til at røbe den sammenhængende verdensplan. Centralt i digtet står fortællingen om Balders død og forsoningen i den nye verden mellem ham og hans drabsmand, Høder. For Grundtvig står *Vølvens Spådom* som det vigtigste og mest omfattende af eddadigtene, netop fordi det rummer det lange forløb fra urtid over Ragnarok til fremtid. I hans optik bliver det derfor overordnet alle de andre eddadigte, hvis fortællinger Grundtvig prøver at strukturere i en indbyrdes tidsfølge, der er underordnet den, han ser i *Vølvens Spådom*.

Hyndlas Sang

Også *Hyndlas Sang* står i *Den ældre Edda*. I *Hyndlas Sang* søger Freja oplysninger hos vølven Hyndla om Ottars slægtskabsforhold. Mere end 80 navne nævnes sammen med en oversigt over verdens gang. Denne lille del af digtet kaldes derfor indimellem for "Den korte Vølvens Spådom" (strofe 29-44 ud af 50 strofer i alt).

Alvismal

Eddadigtet *Alvíssmál* eller *Sangen om Alvis* rummer i 35 strofer fortællingen om, hvordan Thor en nat ville hindre en klog dværg (navnet Alvis betyder den al-vise) i at blive gift med sin datter. Alvis havde ellers fået lovning på hende. Thor stiller ham en lang række spørgsmål om mytologiske emner; og Alvis er så forhippet på at svare korrekt, at han glemmer, at han som dværg ikke kan tåle dagslys. Da solen står op, bliver Alvis til sten, og giftermålet er dermed forhindret. Grundtvigs begejstring for digtet skyldes nok mindre handlingen

end den omstændighed, at det rummer en del mytologisk viden.

Snorres Edda

Snorres Edda kaldes ofte også *Den yngre Edda* eller *Den prosaiske Edda*. Den skylder den lærde Snorre Sturluson sit navn, idet han i 1220'erne sammenstillede dens enkelte afsnit og forsynede den med en fortale. Denne fortale, der udelades i mange udgaver, rummer en opsummering både af den kristne skabelsteologi (som den udfolder sig i de første Mosebøger), af dele af den antikke mytologi og sagnverden og af den nordiske mytologi og sagnhistorie. I fortalen jævnfører Snorre fx Thor med Jupiter og lader Saturn kalde sig selv Njord. Han lader Odin udvandre fra Tyrkiet og drage op gennem Europa, inden han slår sig ned i Norden. Der redegøres også for afstammingsforholdene for de nordiske kongeslægter volsunger, skjoldunger og ynglinger. *Snorres Edda* rummer derudover en genfortælling i prosa med verscitatater af mange af de nordiske myter samt en håndbog i skjaldedigtning.

Dette værk udkom første gang på tryk i P.H. Resens udgave fra 1665 på islandsk med oversættelse til dansk og latin og med forklarende og ofte også litteraturhenviseende fodnoter på latin.

Grundtvig regnede *Den ældre Edda* for den mest betydningsfulde og ville derfor kun inddrage *Snorres Edda*, for så vidt dens indhold ikke stred imod *Den ældre Eddas* udsagn (s. 2). Det samme gælder for Saxos *Gesta Danorum* (da. *Danernes Bedrifter*). Om sit indtryk af *Snorres Edda* har Grundtvig skrevet i et dagbogsnotat fra 24. juni 1807: "Jeg fik Snorres Edda, harmedes over den men fandt dog Lidet i samme" (*Dag- og Udtogsbøger* 1979 1, s. 406).

Endelig omtaler Grundtvig kort de senere skjaldekvad og de islandske sagaer, hvis tekster og emner kun berøres sporadisk i *Nordens Mytologi*.

Grundtvig søger i *sine* gendigtninger at holde sig fri af Sandvigs gendigtninger/oversættelser fra henholdsvis 1779 og 1783-85. I punktcommentaren til de enkelte strofegendigtninger er væsentligere forskelle omtalt.

Oversigt over anvendelsen af de oldnordiske forlæg

Flemming Lundgreen-Nielsen har lavet en optælling af, hvor megen gendigtning/oversættelse af eddadigte *Nordens Mytologi* rummer. Det drejer sig om:

- *Vølvens Spådom*: 16 strofer, 2 vers
- *Ægirs Gæstebud*: 7½ strofe
- *Trymskvadet*: 7 strofer, 2 vers
- *Grimners Sang*: 6½ strofe
- *Balders Drømme*: 3½ strofe
- *Hyndlas Sang*: 3 strofer
- *Vaftrudners Sang*: 2½ strofe
- *Hymers Kvæde*: 2½ strofe
- *Skirners Færd*: 1 strofe (hele digtet har dog givet inspiration til Grundtvigs digt "Freis Kærlighed").
- Skjaldedigte: 3 strofer

(jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 259).